

BaByliss SA
vastaan
Euroopan yhteisöjen komissio

Kilpailu — Yrityskeskittymät — Asetus N:o 4064/89 — Kolmannen osapuolen nostama kanne — Tutkittavaksi ottaminen — Tutkinnan ensimmäisen vaiheen aikana annetut sitoumukset — Tavaramerkkilisenssi — Sitoumuksiin tehdyt muutokset — Määräajat — Valtion myöntämä taloudellinen tuki — Vähäpätöinen ostohinta — Vakavat epäilyt keskittymän soveltuvuudesta yhteismarkkinoille — Sitoumusten puuttuminen sellaisten markkinoiden osalta, joilla esiintyy vakavia kilpailuongelmia

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio (kolmas jaosto) 3.4.2003 II-1288

Tuomion tiivistelmä

1. *Kumoamiskanne — Luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt — Suoraan ja erikseen luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä koskevat toimet — Päätös, jolla keskitymä todetaan yhteismarkkinoille soveltuvaksi — Ulkopuolinen yritys, joka on osallistunut aktiivisesti hallinnolliseen menettelyyn ja jolla on mahdollisen kilpailijan asema — Tutkittavaksi ottaminen (EY 230 artiklan neljäs kohta)*

2. *Kilpailu — Yrityskeskittymät — Hallinnollinen menettely — Keskittymään osallistuvien yritysten antamat sitoumukset — Määräajan jälkeen tiedoksi annetut muutokset — Se, että komissio ottaa huomioon muutetut sitoumukset todetakseen keskittymän yhteismarkkinoille soveltuvaksi — Sallittavuus — Edellytykset*
(Komission asetuksen N:o 447/98 18 artiklan 1 kohta; asetuksen N:o 4064/89 ja asetuksen N:o 447/98 mukaan hyväksyttävistä korjaustoimenpiteistä annetun komission tiedonannon 37 kohta)

3. *Kilpailu — Yrityskeskittymät — Komission suorittama tutkinta — Keskittymään osallistuvien yritysten antamat sitoumukset, joilla pyritään tekemään ilmoitetusta keskittymästä yhteismarkkinoille soveltuva — Sitoumusten luonne, jonka perusteella komission ei tarvitse aloittaa toista vaihetta — Sitoumukset, jotka poistavat kaikki vakavat epäilyt — Käyttäytymistä koskevat sitoumukset voivat olla sitoumuksia, jotka poistavat kaikki vakavat epäilyt*
(Neuvoston asetuksen N:o 4064/89 6 artiklan 1 kohta; asetuksen N:o 4064/89 ja asetuksen N:o 447/98 mukaan hyväksyttävistä korjaustoimenpiteistä annettu komission tiedonanto)

4. *Kilpailu — Yrityskeskittymät — Yhteismarkkinoille soveltuvuuden arviointi — Keskittymään osallistuvien yritysten antamat sitoumukset, joilla pyritään tekemään ilmoitetusta keskittymästä yhteismarkkinoille soveltuva — Pienten kodinkoneiden markkinoilla toimivien yritysten välinen keskittymä — Tavaramerkkilisenssin antamista koskeva sitoumus — Ratkaisu keskittymästä aiheutuneisiin kilpailuongelmiin — Edellytykset*
(Neuvoston asetuksen N:o 4064/89 8 artiklan 2 kohta)

5. *Kilpailu — Yrityskeskittymät — Yhteismarkkinoille soveltuvuuden arviointi — Keskittymään osallistuvien yritysten antamat sitoumukset, joilla pyritään tekemään ilmoitetusta keskittymästä yhteismarkkinoille soveltuva — Pienten kodinkoneiden markkinoilla toimivien yritysten välinen keskittymä — Tavaramerkkilisenssin antamista koskeva sitoumus — Lisenssinsaaajalle asetettu rajoitettu hankintavelvollisuus — Sallittavuus — Edellytykset*
(Neuvoston asetuksen N:o 4064/89 8 artiklan 2 kohta)

6. *Kilpailu — Yrityskeskittymät — Yhteismarkkinoille soveltuvuuden arviointi — Kilpailua rajoittavaa määräävää markkina-asemaa ei luoda eikä vahvisteta — Arviointiperusteet — Keskittymän osapuolten välisen merkittävän päällekkäisyyden puuttuminen — Merkityksellisyys — Rajat*
(Neuvoston asetuksen N:o 4064/89 2 artiklan 2 kohta ja 3 artikla)

7. Kilpailu — Yrityskeskittymät — Yhteismarkkinoille soveltuvuuden arviointi — Kilpailua rajoittavaa määrävää markkina-asemaa ei luoda eikä vahvisteta — Arviointiperusteet — Kilpailijoiden olemassaolo — Kilpailijoiden painoarvosta riippuva merkityksellisyys
(Neuvoston asetuksen N:o 4064/89 2 artiklan 2 kohta ja 3 artikla)
8. Kilpailu — Yrityskeskittymät — Yhteismarkkinoille soveltuvuuden arviointi — Kilpailua rajoittavaa määrävää markkina-asemaa ei luoda eikä vahvisteta — Eri relevanttien tuotemerkkinoiden itsenäinen arviointi — Rajat — Tarve ottaa huomioon yleinen kilpailutilanne ja tekijät, jotka voivat vahvistaa keskittymän tuloksena syntyvän yksikön taloudellista voimaa — Ei ole osoitettu, ettei vakavaa vaaraa aiheudu tilanteessa, jossa keskittymän tuloksena syntyvän yksikön liikevaihto keskittyy aloille, joilla määrävää asemaa ei ole
(Neuvoston asetuksen N:o 4064/89 2 artiklan 2 kohta ja 3 artikla)
9. Oikeudenkäyntimenettely — Väliintulo — Peruste, jota kantaja ei ole esittänyt — Tutkimatta jättäminen
(Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 37 artiklan 3 ja 4 kohta; ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 116 artiklan 3 kohta)
10. Kilpailu — Yrityskeskittymät — Yhteismarkkinoille soveltuvuuden arviointi — Keskittymään osallistuvien yritysten antamat sitoumukset, joilla pyritään tekemään ilmoitetusta keskittymästä yhteismarkkinoille soveltuva — Edellytys, jonka mukaan sitoumusten on oltava yhteensoveltuvia EY 81 artiklan kanssa — Sitoumus antaa tavaramerkkilisenssejä, joissa on määräys, jonka mukaan lisensinsaajan on keskitettävä myyntinsä yhden jäsenvaltion alueelle — Sallittavuus
(EY 81 artiklan 1 ja 3 kohta; neuvoston asetuksen N:o 4064/89 2 artiklan 1 kohta)
1. Komission päätös, jolla yrityskeskittymä todetaan yhteismarkkinoille soveltuvaksi, koskee keskittymän ulkopuolisia yrityksiä, joille sitä ei ole osoitettu, erikseen EY 230 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitettulla tavalla ainoastaan, jos se vaikuttaa niiden oikeudelliseen asemaan niille tunnusomaisten erityispiirteiden tai sellaisen tosiasiallisen tilanteen takia, jonka perusteella nämä erottuvat kaikista muista ja ne voidaan tästä syystä yksilöidä samalla tavalla kuin se, jolle päätös on osoitettu.
- Vaikka pelkkä osallistuminen päätöksen tekemiseen johtaneeseen menettelyyn ei riitä yksinään osoittamaan, että kyseinen päätös koskee erikseen ulkopuolista yritystä, etenkin kun on kysymys keskittymistä, joiden huolellinen tutkiminen edellyttää säännöllistä yhteydenpitoa useisiin yrityksiin, aktiivinen osallistuminen hallinnolliseen menettelyyn on kuitenkin sellainen seikka, joka on säännönmukaisesti otettu kilpailualalla ja myös keskittymien valvonnan erityisalalla huomioon seikkana, jonka perusteella

voidaan yhdessä muiden erityisten olosuhteiden kanssa katsoa, että ulkopuolisen yrityksen nostama kanne voidaan ottaa tutkittavaksi.

Silloin kun keskittymän osapuolet toimivat oligopolistisilla markkinoilla, joille on tunnusomaista erityisesti se, että markkinoillepääsyn esteet ovat korkeat, mikä johtuu suuresta merkkiuskollisuudesta sekä vaikeuksista saada tuotteet vähittäiskauppojen tarjontaan, tällaisen yrityksen, joka on osallistunut aktiivisesti menettelyyn ja joka voi vedota potentiaalisen kilpailijan asemaan, nostama kanne voidaan ottaa tutkittavaksi.

(ks. 91, 95 ja 99 kohta)

2. Yrityskeskittymien valvonnasta annetussa asetuksessa N:o 4064/89 säädetyistä ilmoituksista, määräajoista ja kuulemisista annetun asetuksen N:o 447/98 18 artiklan 1 kohta on ymmärrettävä niin, että vaikka keskittymän osapuolet eivät voi velvoittaa komissiota ottamaan huomioon sellaisia sitoumuksia ja niihin tehtyjä muutoksia, jotka on esitetty sen kolmen viikon määräajan jälkeen, joka kyseisessä säännöksessä on vahvistettu niiden tiedoksiantamiselle, komission sitä vastoin on voitava hyväksyä keskittymä nämä sitoumukset huomioon ottaen siinäkin tapauksessa, että niihin on tehty muutoksia kyseisen määräajan päätyttyä, jos se katsoo, että sillä on tarpeeksi aikaa niiden tutkimiseen.

Tällaisten edellä mainitun määräajan jälkeen tehtyjen muutosten huomioon ottaminen on myös yhteensopelutva komission antaman asetuksen N:o 4064/89 ja asetuksen N:o 447/98 mukaan hyväksyttäviiä korjaustoimenpiteitä koskevan tiedonannon kanssa, joka sitoo komissiota siltä osin kuin sillä ei poiketa perustamissopimuksen määräyksistä ja asetuksen N:o 4064/89 säännöksistä, silloin kun näitä muutoksia voidaan pitää kyseisen tiedonannon 37 kohdan mukaisina pieninä muutoksina.

(ks. 140, 143 ja 150 kohta)

3. Sen enempää asetuksessa N:o 4064/89 kuin asetuksen N:o 4064/89 ja asetuksen N:o 447/98 mukaan hyväksyttävistä korjaustoimenpiteistä annetussa komission tiedonannossa ei säädetä tai määrätä nimenomaisesti, minkätyyppisiä sitoumuksia voidaan tai pitää hyväksyä toisen vaiheen päätteeksi tai ensimmäisessä vaiheessa. Koska asetuksella N:o 4064/89 pyritään estämään sellaisten markkinarakenteiden luominen tai vahvistaminen, jotka saattavat olennaisesti estää toimivaa kilpailua yhteismarkkinoilla, ehdotettujen sitoumusten on kuitenkin oltava luonteeltaan sellaisia, että komissio voi niiden perusteella katsoa, ettei kyseisellä keskittymällä luoda tai vahvisteta määräävää asemaa. Ensimmäisen ja toiseen vaiheen aikana annetut sitoumukset eivät tältä osin poikkea tois-

taan luonteeltaan, vaikka ensin mainittujen on — kun otetaan huomioon se, ettei ensimmäisen vaiheen aikana tehdä perusteellista markkinatutkimusta — paitsi mahdollistettava sen toteaminen, ettei keskittymällä luoda tai vahvisteta määräävää asemaa, oltava myös riittäviä poistamaan selkeästi kaikki epäilyt tältä osin.

Kun kyseessä ovat kilpailuongelmat ja asianomaisten yritysten ehdottamien sitoumusten luonne eivät siten voi estää komissiota katsomasta, että vakavat epäilyt voidaan poistaa ensimmäisen vaiheen päätteeksi, komissio ei tee oikeudellista virhettä, kun se ei aloita toista vaihetta.

(ks. 169, 170, 176, 181 ja 182 kohta)

Vaikka varojen luovutus on usein asianmukaisin korjaustoimenpide, jolla kilpailuongelma voidaan ratkaista helposti erityisesti silloin, kun on kysymys horisontaalisesta päällekkäisyydestä, lähtökohtaisesti ei voida kuitenkaan katsoa, ettei lisenssisopimus voi olla asianmukainen toimenpide tunnistettujen kilpailuongelmien ratkaisemiseen. Näin ollen lähtökohtaisesti ei voida sulkea pois sitä, etteikö määräävän aseman syntyminen ja vahvistuminen voitaisi estää myös sellaisilla ensi näkemältä käyttäytymiseen liittyvillä sitoumuksilla, kuten tavaramerkin käyttämättä jättämisellä tietyksi aikaa tai sellaisen mahdollisuuden antamisella, että kilpailijat saavat käyttää osaa keskittymän tuloksena syntyvän yrityksen tuotantokapasiteetista, tai yleisemmin mahdollisuudella käyttää olennaista toimintaedellytystä syrjimättömin ehdoin. Vaikka on totta, että tällaisen tavaramerkkilisenssin tehokkuus riippuu useista tekijöistä, joita on vaikeampi valvoa kuin varojen luovutusta, ei voida kuitenkaan pitää lähtökohtaisesti mahdottomana, etteikö komissio kykenisi sen osalta arvioimaan asiassa merkityksellisiä muututtuja ensimmäisen vaiheen yhteydessä.

4. Käyttäytymiseen liittyvällä sitoumuksella voidaan ratkaista keskittymän aiheuttamat kilpailuongelmat siltä osin kuin sitoumus estää määräävän aseman syntymisen tai vahvistumisen. Tämä koskee tavaramerkkilisenssin antamista koskevaa sitoumusta silloin kun on kyse sellaisten yritysten välisestä keskittymästä, jotka toimivat pienten kodinkoneiden markkinoilla, joille on ominaista se, että tavaramerkit ovat kyseisillä markkinoilla keskeisen keston on oltava kuitenkin sellainen, että asianomaisten tuotteiden keskimääräinen elinikä huomioon ottaen lisenssinsaajat voivat sen siirtymävaiheen aikana, jonka kuluessa niillä on oikeus käyttää omaa tavaramerkkiään lisenssin kohteena olevan tavaramerkin yhteydessä (co-branding), varmistaa siirtymisen kyseisestä tavaramerkistä niiden omiin tavaramerkkeihin siten, että ne pystyvät toimivasti kilpailemaan asian-

omaisen tavaramerkin kanssa siirtymävaiheen päättymisen jälkeen.

(ks. 191—193, 195, 205, 207 ja 210 kohta)

5. Kun on kyse sitoumuksesta, jonka mukaan keskittymän osapuolet myöntävät kilpailuongelmien ratkaisemiseksi tavaramerkkilisenssejä eri lisenssinsaajille eri jäsenvaltioissa useantyyppisten tuotteiden osalta, määräys, jolla yhdelle lisenssinsaajalle on tiettyjen toimipaikkojen työllisyytason varmistamiseksi asetettu rajoitetusti kahden vuoden ajaksi pelkästään yhtä lisenssin alaista tuotetta koskeva osittainen hankintavelvollisuus hintaan, joka vastaa teollista omakustannushintaa kuluilla lisätynä, on sallittu, koska sillä ei vahvisteta keskittymän tuloksena syntyvän uuden yksikön asemaa eikä heikennetä lisenssin tehokkuutta. Näin on myös silloin kun tällaisessa sitoumuksessa lisenssinsaa- jille on annettu pelkkä mahdollisuus tehdä hankintansa uudelta yksiköltä.

(ks. 238—242 kohta)

6. Se, ettei keskittymän osapuolten välillä ole todellisuudessa merkittävää päällekkäisyyttä, on omiaan poistamaan vakavat epäilyt keskittymän yhteismarkkinoille soveltuvuudesta sellaisenkin tuotemerkkinoiden osalta, joilla keskittymän tuloksena syntyvän uuden yksikön markkinaosuus ylittää 40 prosenttia, koska tässä tapauksessa keskittymä ei luo tai vahvista määräävää asemaa, vaan tämä on ollut olemassa jo ennen keskittymää.

Jotta tuomioistuin voisi valvoa pätevästi sellaisen komission päätöksen laillisuutta, jossa todetaan, ettei keskittymään kohdistu vakavia epäilyjä päällekkäisyyksien puuttumisen vuoksi, kyseisessä päätöksessä ei kuitenkaan voida tyytyä ilmoittamaan asianomaisten osapuolten markkina- osuuksia 10 prosentin tarkkuudella. Sillä vaikka voidaan todellakin katsoa, ettei merkittävää päällekkäisyyttä ole, jos toisen yrityksen markkinaosuus on noin 0 prosenttia, näin ei kuitenkaan ole silloin, kun markkinaosuus on noin 10 prosenttia.

Lisäksi vaikka merkittävän päällekkäisyyden puuttuminen on pätevä syy päätellä, ettei vakavia epäilyjä ole, kun komissio alkuvaiheessa tutkii kilpailu- tilannetta yksittäisten tuotemerkkinoi-

den tasolla, tätä seikkaa ei sen sijaan ole enää syytä ottaa huomioon tutkittaessa yleisemmällä tasolla kaikkien tuotemerkkinoiden tilannetta kyseessä olevassa maassa.

myös eri kansalliset markkinat ovat erillisiä markkinoita, joten sen on arvioitava kilpailutilannetta markkinoittain.

(ks. 318, 320, 321 ja 326 kohta)

7. Pelkästään sen toteaminen, että vaikka keskittymän tuloksena syntyvällä yksiköllä on 40 prosentin tai tätä suurempi markkinaosuus, sillä on kuitenkin kilpailijoita, ei merkitse sitä, ettei keskittymä synnytä vakavia epäilyjä näillä markkinoilla. Sitä, että markkinoilla on kilpailijoita, voidaan vain siinä tapauksessa, että näillä kilpailijoilla on sellainen vahva asema, joka voi toimia todellisenä vastapainona, pitää tekijänä, joka on tilanteen mukaan omiaan lieventämään edellä mainitun yksikön määräävää asemaa tai jopa poistamaan sen.

Eri tuotemerkkinoiden erillisyyttä ei kuitenkaan voida pitää ehdottomana, ja voi osoittautua tarpeelliseksi, että tiettyjä tuotemerkkinoita koskevaa arviointia tasapainotetaan ottamalla huomioon kaikilla muilla kyseisen jäsenvaltion tuotemerkkinoilla vallitseva kilpailutilanne.

Tämä kilpailutilanteen laajempi huomioon ottaminen on erityisen perusteltua silloin kun keskittymän osapuolet toimivat alalla, jolla tavaramerkki on tärkein kilpailutekijä ja jolla tavaramerkin tunnettuus hyödyttää kaikkia niitä tuotteita, joissa sitä käytetään, vaikka ne muodostavat yhtä monet erilliset markkinat.

(ks. 329 kohta)

8. Kun komissio arvioi sitä, synnyttääkö ilmoitettu keskittymä vakavia epäilyjä sen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille, se lähtee siitä, että kukin keskittymän osapuolen markkinoima tuote muodostaa erilliset markkinat ja että

Komissio voi yrityksen kilpailuasemaa arvioidessaan joutua myös ottamaan huomioon yrityksen tavaramerkkivalikoiman tai sen, että yrityksellä on huomattavia markkinaosuuksia useilla relevanteilla tuotemerkkinoilla.

Jos tämä yleisen kilpailutilanteen tutkinta synnyttää vakavia epäilyjä suunnitellun keskittymän soveltuvuudesta yhteismarkkinoille määräävän aseman luomiseen tai vahvistamiseen liittyvä vaara huomioon ottaen, komissio ei voi poistaa kyseisiä epäilyjä nojautumalla siihen seikkaan, että epäilyt ovat todellisia ainoastaan, jos keskittymän tuloksena syntyvä yksikkö saa olennaisen osan liikevaihdostaan niiltä markkinoilta, joilla keskittymän seurauksena luotu määräävä asema ilmenee, ja jos kyseinen yksikkö voi siis omaksua kilpailuvastaisia menettelytapoja ilman, että jälleenmyyjät voisivat rangaista sitä sen toiminnasta siten, etteivät ne osta sen tuotteita sellaisilta markkinoilta, joilta se saa kokonaisuudessaan, vaikka sen asema ei ole määräävä, olennaisen osan liikevaihdostaan (valikoimavaikutus).

Sen lisäksi, ettei asetuksella N:o 4064/89 pyritä kieltämään määräävän aseman väärinkäyttöä vaan tällaisen aseman luominen tai vahvistaminen, jälleenmyyjien toteuttamien kostotoimenpiteiden väistämätöntä ja ennalta ehkäisevää luonnetta ja näin ollen sen vaaran puuttumista, että keskittymän tuloksena syntyvä yksikkö voi käyttää asemaansa väärin, ei voida olettaa, vaan komission on näytettävä se toteen oikeudellisesti riittävällä tavalla.

(ks. 339, 342, 343, 349, 353, 360 ja 362—365 kohta)

9. Vaikka yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 37 artiklan kolmas kohta ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 116 artiklan 3 kohta eivät estä väliintulijaa esittämästä tukemansa asianosaisen väitteistä poikkeavia tai niihin nähden uusia väitteitä, jottei sen väliintuloa rajoitettaisi pelkästään kanteessa esitettyjen väitteiden toistoksi, ei kuitenkaan voida katsoa, että nämä määräykset sallisivat sen muuttaa tai vääristää kanteessa määriteltyä oikeudenkäynnin alaa esittämällä uusia kanneperusteita. Näin ollen koska väliintulijoiden on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 116 artiklan 3 kohdan mukaan hyväksyttävä asia sellaisena kuin se on väliintulohetkellä ja koska väliintulijoiden väliintulokirjelmässä saadaan yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 37 artiklan neljännen kohdan mukaan esittää vain jonkun asianosaisen vaatimuksia tukevia vaatimuksia, väliintulijalla ei ole kelpoisuutta esittää kanneperustetta, jota kantaja ei ole esittänyt. Tällainen kanneperuste on jätettävä tutkimatta.

(ks. 417 ja 418 kohta)

10. Komissio ei voi asetuksen N:o 4064/89 soveltamismenettelyssä hyväksyä sitoumuksia, jotka ovat perustamissopimuksella käyttöön otettujen kilpailusääntöjen vastaisia sen vuoksi, että ne estävät tehokkaasti kilpailun ylläpitä-

mistä tai kehittämistä yhteismarkkinoilla. Komission on tässä yhteydessä arvioitava näiden sitoumusten yhteensoveltuvuutta erityisesti EY 81 artiklan 1 ja 3 kohdassa asetettujen arviointiperusteiden mukaan.

Kun tältä osin on kyse sitoumuksesta, jonka mukaan keskittymän osapuolten on myönnettävä tavaramerkkilisenssejä, sellaisen määräyksen tarkoituksena, jolla lisenssinsaaja velvoitetaan keskittämään lisenssin kattamien tuotteiden myynti omalle alueelleen, ei lähtökohtaisesti ole kilpailun rajoittaminen eikä siitä lähtökohtaisesti seuraa, että kilpailu rajoittuu EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla

tavalla, eikä kyseinen säännös voi — vaikka sitä olisi tulkittava siten, että sillä kielletään lisenssinsaajia harjoittamasta kyseisellä tavaramerkillä varustettujen tuotteiden vientiä muihin jäsenvaltioihin — olla omiaan rajoittamaan kilpailua relevanteilla yhteisön markkinoilla tuntuvasti tai vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan merkittävästi EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, kun on selvää, että kyseisten tuotteiden osalta markkinat ovat laajuudeltaan kansalliset eikä merkittävää rinnakkaistuontia ole olemassa.

(ks. 421—423 kohta)